

หนังสือกับการเมือง และการเมืองในหนังสือ

ทรงยศ แววหงษ์*

เมื่อตอนต้นเดือนมิถุนายน 2547 ที่ผ่านมา มีข่าวที่เกี่ยวข้องกับทั้งการเมืองและแวดวงการแสดง ซึ่งช่วยให้ความกระจ่างกับทั้งสองวงการนี้อย่างน่าสนใจ

ข่าวแรกคือ ตำรวจสันติบาลได้เดินทางไปพบกับเต๋อ ดอกสะเดา ผู้กำกับหนังเรื่อง "ยอดชายนายไอ้ก้ออีก"

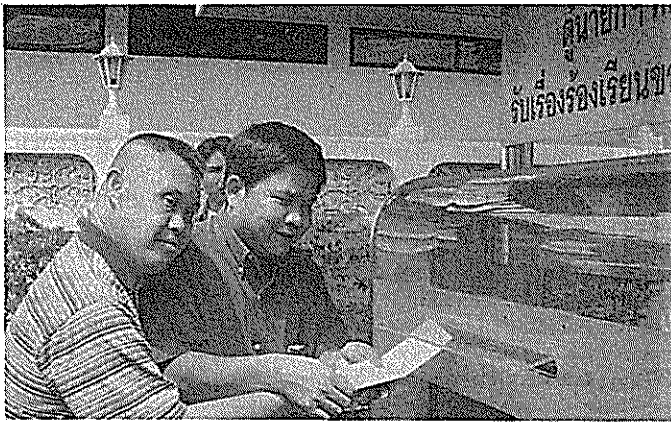
ส่วนข่าวที่สองคือ ข่าวแกรมมี่จะนำชีวประวัตินายกฯ มาทำเป็นละครโทรทัศน์

ข่าวทั้งสองสะท้อนให้เห็นทัศนะของคนหลายฝ่ายต่อแนวคิดที่เชื่อและยึดถือกันมาตลอดในวงการแสดง (และบันเทิงทุกแขนงสาขา) ซึ่งก็คือ ต้อง "ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง"

ไม่มีใครในแวดวงการแสดงเคยนิยมอย่างชัดเจนว่า "ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง" นั้นหมายถึงอะไร เป็นเพียงแค่เข้าใจกันกว้าง ๆ ว่า ต้องหลีกเลี่ยงเรื่องราวของบุคคลที่เกี่ยวข้องพันกับแวดวงทางการเมือง และที่สำคัญ คือ ยังมีอิทธิพลการเมืองอยู่ในขณะปัจจุบัน

ซึ่งตามนิยามนี้ ก็จะเห็นว่าข่าวทั้งสองชิ้นข้างต้นนั้นเกี่ยวพันหรือไม่

*อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เกี่ยวข้องกับการเมืองเท่า ๆ กัน

แต่ก็น่าประหลาดใจที่ข่าวการทำหนังสือของเด๋อ ดอกสะเดานั้น ได้รับการตัดสินใจจากทั้งคณะสภาโຈัก (ซึ่งขอถอนตัวออกจากการแสดง) จากสื่อมวลชน ประชาชน และที่สำคัญที่สุดคือจากตำรวจสันติบาล (ถึงขนาดให้เกียรติไปเยี่ยมเยียน) ว่าเป็นหนังสือที่ “มีการเมือง” ในขณะที่ข่าวแกรมมี่ท่าละครจากชีวิตนายกกฯ กลับได้รับการยอมรับจากสื่อและสาธารณชน (ตลอดจนตำรวจสันติบาล) ว่าไม่เกี่ยวกับการเมือง

ฉะนั้น นิยามที่ว่า การแสดงที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในแวดวงการเมือง จะต้องมีความ (จำเลย) ว่า “เป็นการเมือง” จึงไม่จริงเสมอไป เช่น มีคนจะเอาเรื่องราวของนักการเมืองจุมกขมพูไปสร้างหนัง แต่ถูกแบน เช่นเดียวกับหนังที่จะมีบทหนังเกี่ยวกับจอมพลเผด็จการก็ถูกห้าม โดยอ้างว่าจะสร้างผลกระทบทางการเมือง ในขณะที่หนังสตรีคหนึ่งและชาวบ้านกลุ่มหนึ่งในประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นการช่วงชิงอำนาจทางการเมือง และการต่อสู้กับประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการยอมรับอย่างสูง และไม่ถือว่าละเมิดจารีต “ไม่ยุ่งการเมือง” ของแวดวงบันเทิงของไทย

หากแต่ว่า การไม่ยุ่งกับการเมืองนั้น โดยแท้จริงแล้วก็คือการยุ่ง เกี่ยวพัน พาดพิงกับทั้งตัวบุคคล คณะบุคคล เหตุการณ์ทางการเมือง แต่จะต้องเป็นไป

ในลักษณะที่ “รับได้”

การยกย่อง เชิดชู สรรเสริญเยินยอบุคคลที่ยังมีอำนาจการเมืองอยู่คือ สิ่งที่ “รับได้”

ฉะนั้น หนังสือของเดอ ซึ่งคนทั่วไปเข้าใจ (โดยไม่สนใจที่จะรู้ว่าสาระที่แท้จริง) ว่าจะเลียดสี ล้อเลียนลูกชายหัวแก้วหัวแหวนของนายกฯ จึงเสมือนหนึ่งเป็นการให้ร้ายกับตัวนายกฯเองด้วย อย่างน้อยการมีปฏิกิริยาอย่างรวดเร็วอย่างผิดปรกติของสันติบาล ก็มีนัยไปในทางนั้น หรือแม้ตัวนายเดอเองก็ร้อนตัว ให้สัมภาษณ์ว่า “...ใครจะไปกล้าเล่นนายกฯ ผมก็เป็นคนเลือกนายกฯ ผมรักท่าน ใครทำท่านเสียหายผมก็ไม่ยอม...”¹

และการทำเช่นนั้น ก็เป็นการกระทำที่มีวาระแฝงเร้นทางการเมือง

(ความจริง ตรรกะของเดอ ที่ให้เหตุผลว่า เขาเลือกนายกฯ เพราะฉะนั้น นายกฯ คือตัวแทนของเขา เขาจึงไม่อาจทำร้ายตัวนายกฯ ได้ เพราะนั่นเท่ากับเป็นการทำร้ายตัวเองด้วย นี่ต้องบอกว่า เดอพูดแบบนักรัฐศาสตร์ที่ชอบสาธยายทฤษฎีความเป็นตัวแทน-representation-ซึ่งเป็นสาระสำคัญอย่างหนึ่งของประชาธิปไตยเลยทีเดียว แต่เดอคงจะลืมไปว่า นายกฯ มักอ้างตนเป็นตัวแทนคน 11 ล้านคน และมีความชอบธรรมกว่าเดอ ซึ่งเป็นเพียง 1 ใน 11 ล้านที่เลือกนายกฯ คนนี้)

ปรากฏการณ์ของข่าวสองขั้วขื่นที่ยกมาจึงสะท้อนให้เห็นรูปธรรมที่ชัดเจนของสัมพันธภาพระหว่างการเมืองกับการแสดง

ในแวดวงการแสดง มักจะเซ็นเซอร์ตัวเอง เป็นระดับ เป็นขั้น เป็นตอน ตั้งแต่คนเขียนบท นักแสดง คนกำกับ และผู้อำนวยการสร้าง (คนออกเงิน) แต่หากยังมีกรณีใดที่หลุดรอดมาได้ (อย่างกรณีของเดอ) ข้าราชการในหลายส่วนก็พร้อมที่จะก้าวออกมาเป็น “ขาประจบ” ให้เจ้านายและกระทำการตัดตอนการเมืองออกจากหนึ่งเรื่องนั้น ๆ หนังสือและแวดวงการแสดงของไทยจึงสามารถรักษาตัวรอดมาได้โดยตลอด อย่างที่นักสร้างหนังสือหรือนักคนหนึ่งเคยกล่าวถึงสถานการณ์เซ็นเซอร์ในอิหร่านว่า ห้ามทำหนังสือก่อให้เกิดความระคายเคืองใน

1. *A day weekly*, 18-24 มิถุนายน 2547: 66.

เรื่องดังต่อไปนี้คือ ศาสนา การเมือง เชื้อชาติ ความรุนแรง ยาเสพติด ซึ่งก็แปลว่าเกือบไม่เหลืออะไรให้สร้างเป็นหนังได้อีก แม้กระนั้นเราก็คงจะได้พบว่ามีหนังที่มีหนังดี ๆ (ฉลาด มีสาระ มีรสนิยม) ออกมามากมาย (เช่นหนังของ Abbas Kiarostami, Mohsen และ Samira Makmalbaf, Majid Majidi ฯลฯ) ในขณะที่หนังไทย หากทางออกให้ตัวเองไม่ค่อยเจอเท่าไรนัก เราจึงได้ดูหนังวัยรุ่น ตลกโปกฮา และหนังนำหน้าในรูปแบบต่าง ๆ (แม้ว่าหนังพวกนี้จะมีฐานะและสาระควรแก่การวิเคราะห์วิจารณ์ แต่ก็คงจะไม่ใช้ในที่นี้)

อย่างไรก็ดี ข้อยกเว้นของหนังที่เข้าไปวิพากษ์วิจารณ์การเมืองและรัฐอย่างชัดเจน ก็เห็นจะเป็นหนังที่ถูกผลิตออกมาในระยะเวลาระหว่างปี 2516 จนถึง 2519² ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ประชาธิปไตยทางการเมืองเบ่งบาน ควบคู่ไปกับการขยายตัวของธุรกิจภาคเอกชน และคู่ขนานไปกับการมาตรการทางการเมือง (ที่สันนิษฐานเช่นนี้เพราะผู้ถูกกระทำจนถึงแก่ชีวิตคือผู้นำนักศึกษา กรรมกร และชาวนา ซึ่งไม่มีรายใดเลยที่เจ้าหน้าที่จะสามารถจับกุมลงโทษตัวมาตราบได้)

หนังที่อาจยกเป็นตัวอย่างของบรรยากาศในช่วงนี้ ได้แก่ ผู้แทนนอกสภา ทองปาน และ ประชาชนนอก ซึ่งน่าจะสร้างขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2518 จนถึง 2519 ก่อนการมาตรการหมุ่ทางการเมืองเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และทั่วขอบเขตประเทศ อันเป็นระยะเวลาที่เล้ากันด้วยบรรยากาศของการรณรงค์ทางการเมืองในการเลือกตั้ง บรรยากาศของชาวพิฆาต ซ้าย การมาตรการทางการเมือง และบรรยากาศของการรณรงค์เพื่อสร้างอุดมการณ์สังคมนิยม

2. บรรยากาศของหนังประเภท “เพื่อชีวิต” กล่าวคือ ไม่วิจารณ์ระบบการเมืองโดยตรง แต่สะท้อนให้เห็นความไม่ยุติธรรมทางสังคมจะยังคงดำเนินต่อไป แม้หลังจาก “รัฐบาลหอย” ของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร สมักร สุนทรเวช ดุสิต ศิริวรรณ และอื่น ๆ ได้ถูกทำการรัฐประหารไปในปี 2520 แล้ว

ผู้แทนนอกสภา

กำกับการแสดงโดยสุรสิทธิ์ ผาธรรม ผู้กำกับซึ่งเกือบจะยึดแนว “เพื่อชีวิต” ในหนังเกือบทุกเรื่องของเขา หนังที่เด่นมากอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่อง**ครอบครัวนอก**

ผู้แทนนอกสภา อาจได้รับการสนับสนุนจากพรรคกิจสังคม ภายใต้การนำของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ฉะนั้น เราจึงจะเห็นบุคคลสำคัญหลายคนของพรรคกิจสังคม ทั้งม.ร.ว.คึกฤทธิ์ฯ นายบุญชู โรจนเสถียร นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช อาจารย์สุเทพ อรรถากร นายโกศล ไกรฤกษ์ และท่านอื่น ๆ อีกมากมาย เปิดเรื่องก็เป็นฉากสุนทรพจน์ของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ฯ ซึ่งอ่านวอยพรให้กับ

บรรดาสมาชิกพรรค ให้ประสพชัยชนะในการเลือกตั้ง อีกทั้งท่านยังประกาศอย่างมีความหวังว่า การเลือกตั้งที่จะมาถึงจะเป็นการเลือกแนวนโยบายพรรค มีใช้การเลือกตั้งตัวบุคคล ซึ่งจะว่าไปแล้ว พรรคกิจสังคมของคุณชายก็ฤทธิาก็มีแนวนโยบายเกือบจะชัดเจนกว่าพรรคการเมืองอื่นในขณะเดียวกัน โดยพรรคกิจสังคมจะทุ่มเทงบประมาณให้กับชนบทภายใต้โครงการที่เรียกว่า “เงินผัน”

ตัวเอกของหนังเป็นลูกบ้านนอกที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนจบชั้นปริญญาตรีทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งนับแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็มักจะเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมอยู่เสมอ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใน พ.ศ. 2518 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีอธิการบดีที่ชื่อ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

เมื่อจบการศึกษาในเมืองหลวงแล้ว ตัวเอกของเรื่องก็เดินทาง “กลับบ้าน” สู่ชนบท เพื่อรับใช้มาตุภูมิอันเป็นแนวคิดที่นิยมในเชิงอุดมการณ์ของสมัยนั้น แม้จะเป็นทนาย ก็เป็นทนายเพื่อช่วยเหลือคนยากคนจน (ความจริงความเฟื่องฟูของนักกฎหมายในฐานะนิติบริกร ก็เริ่มจะปรากฏอยู่แล้วพอควร) และเมื่อจังหวะทางการเมืองเปิดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ทนายคนยากก็กระโดดลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยมีความหวังว่าจะสามารถขยายบทบาทรับใช้ชาวบ้านได้มากขึ้น

น่าสังเกตว่า อาชีพครูต่างจังหวัด ได้รับการยอมรับว่าคงจะจืดจลน้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ เพราะห่างไกลจากทั้งอำนาจและเงินทอง ฉะนั้น ตัวเอกจึงเลือกครูบ้านนอกเป็นคนรัก และเป็นผู้ช่วยในการแข่งขันการเลือกตั้ง

หนังสะท้อนให้เห็นทั้งความไฝฝืนในอุดมการณ์ของคนหนุ่มสาว ซึ่งมีทั้งนักหนังสือพิมพ์รุ่นใหม่ นักศึกษา ในขณะที่พวกนักเลือกตั้งสนใจแต่กลวิธีสารพัดที่จะหลอกเอาคะแนนเสียงจากประชาชน โดยการล่อ การลวง ใช้เงิน-สิ่งของ ใช้อิทธิพล และประชานิยมรูปแบบต่าง ๆ พวกนักเลือกตั้งเหล่านี้มีทั้งที่เป็นพวกหัวเก่า และมีทั้งที่เกี่ยวพันกันกับอิทธิพลท้องถิ่น (นายทุน และข้าราชการ) ซึ่งต้องการชนะเลือกตั้งเพื่อจะได้นำไปขยายบทบาทของตน อันจะนำไปสู่อำนาจและผลประโยชน์ในท้ายที่สุด ส่วนกลุ่มสุดท้ายที่เกี่ยวพันกับการเลือกตั้ง ก็คือกลุ่มชาวบ้าน ซึ่งจะว่าไปแล้ว ภาพสะท้อนในหนังไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงนัก แม้ปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นภาพของพวกที่ทั้งไร้การศึกษาจึงไม่เข้าใจประชาธิปไตย

เห็นแก่อำิสสินจ้างข้าของที่เขาเอามาให้ ในขณะที่บางกลุ่มมีภาพของชาวบ้านที่ตรงกันข้ามกับกลุ่มแรก กล่าวคือ เป็นคนที่รอคอยโอกาสที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะอยากจะได้เห็นการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเมืองแบบประชาธิปไตยในขณะนั้นได้เปิดโอกาสให้อย่างไม่เคยมีมาก่อน

การเลือกตั้ง ถูกมองว่าเป็นหัวใจที่สำคัญสุดของประชาธิปไตย และเป็นยาวิเศษที่จะแก้ไขโรคเรื้อรังทุกชนิดที่ฝังลึกอยู่ในสังคมไทย

ผู้แทนที่ดี ย่อมอยู่ตรงกันข้ามกับผู้แทนที่เลว และผู้แทนที่เลวย่อมใช้เล่ห์เพทุบายทุกชนิด เพราะเดิมพันของการชนะเลือกตั้งคือผลประโยชน์นานาชนิด เมื่อการขัดขวางผู้แทนดีไม่ประสบความสำเร็จ ทางสุดท้ายคือการลอบฆ่า

พระเอกผู้แทน ถูกฆ่าตายเฉกเช่นเดียวกับการฆาตกรรมทางการเมืองที่มีอยู่เนือง ๆ ในโลกการเมืองนอกจอหนัง ดูเหมือนสุรสีห์ ฆาตรกร ผู้กำกับจะตระหนักความเป็นจริงของสังคมไทยได้ดี แต่ผู้กำกับก็ยังไม่สิ้นหวังเสียทีเดียวกับประชาธิปไตยแนวมมีการเลือกตั้ง เขาจึงเลือกจบหนังของเขา โดยให้การประกาศผลการเลือกตั้งตัดสินให้ตัวพระเอกชนะ แต่ก็เป็นเวลาเดียวกันกับที่พระเอกผู้แทนสิ้นลมหายใจจากคมกระสุนของผู้มีอิทธิพล

พระเอกของสุรสีห์ จึงเป็นตัวแทนเจตจำนงของประชาชน แต่ไม่มีโอกาสเข้าไปทำหน้าที่ในสภา หรือบางทีผู้กำกับอาจจะตระหนักด้วยซ้ำว่า ส.ส.ที่อยู่ในสภาล้วนแล้วแต่เป็นนักเลือกตั้ง สภาจึงไม่ใช่สถานที่ที่จะทำให้เจตจำนงของประชาชนบรรลุผลได้ ตัวแทนที่ดีของประชาชนจึงดีกว่าที่จะคู่ควรกับรัฐสภา

สิ่งที่น่าสะเทือนใจก็คือ ในโลกแห่งความเป็นจริงนั้น ช่วงปีที่พรรคกิจสังคมได้รับชัยชนะทางการเมือง โดยสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ แม้จะเป็นพรรคที่มีส.ส.เพียง 18 คน³เท่านั้น⁴ แต่ผู้ที่สูญเสียชีวิตจริง ๆ คือผู้นำกรรมการ

3. พรรคกิจสังคมภายใต้การนำของมรว.ศีกฤทธิ ปราโมชจัดตั้งรัฐบาลผสม 10 พรรคการเมือง (10 มีนาคม 2518) ทั้ง ๆ ที่พรรคกิจสังคมมีส.ส.เพียง 18 คนเท่านั้น รัฐบาลกิจสังคมประกาศใช้นโยบายผันเงินสู่ชนบท นโยบายรักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่า รกโดยสารประจำทางฟรี และแจกอาหารแก่ผู้ยากไร้ อ้างถึงใน เสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์. 2546. *ชีวิตการเมือง*. : 229-230.

4. พลตรี (ยศในภายหลัง) ม.ร.ว.ศีกฤทธิ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2518 จนถึง 26 มกราคม 2519

ชาวนา และนักศึกษา เช่น สนอง บัญชาญ พ่อหลวงอินตา ศรีบุญเรือง ดร.บุญสนอง บุญโยทยาน นิสิต จิรโสภณ เป็นต้น

ทองปาน

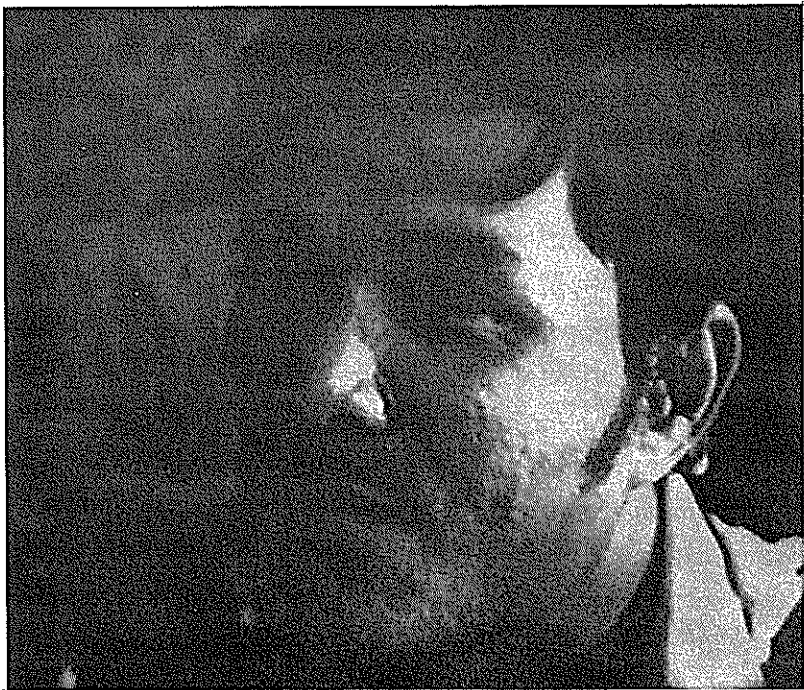
เป็นหนังสือของผู้สร้าง และทีมงานทั้งหมด ด้วยเหตุใดไม่ปรากฏ อาจจะเป็นเพราะว่าต้องการปิดลับ เพราะเกรงภัยทางการเมือง ซึ่งก็อาจพอฟังขึ้นสำหรับการปกปิดรายชื่อบุคคลในทีมงาน แต่สำหรับผู้แสดงแล้ว เขาเหล่านั้น (เช่น อ.เสน่ห์ จามริก อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์ คำสิงห์ ศรีนอก ดร.พทยา สายหู เทพศิริ สุขโสภา เป็นต้น) ก็ดูจะมีชื่อเสียงเกินกว่าจะสามารถปิดลับได้ แม้จะมีได้รายชื่อในภาพยนตร์ก็ตาม ฉะนั้น อาจสันนิษฐานได้อีกทางก็คือ คณะผู้สร้างเป็นผู้ที่ท้อมตัวเองว่า เกือบไม่มีความสำคัญอะไร สิ่งสำคัญที่สุดคือสาระที่พวกเขาจะได้นำเสนอในหนัง

หนังเรื่องทองปาน สร้างเมื่อปลายปี 2518 หรือต้นปี 2519 แม้ฉบับที่ฉายดูกันส่วนใหญ่ จะระบุปี 2520 แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีว่า หนังเรื่องนี้ได้รับการตัดต่อหลายครั้ง จนกระทั่งฉบับที่คณะผู้สร้างพอใจที่สุดคือฉบับปี 2520

ตัวเนื้อเรื่องหลักของหนัง เป็นเรื่องของ การสัมมนาเชิง “ประชาพิจารณ์” (ซึ่งถือเป็นเรื่องใหม่ และเป็นเครื่องหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายสาธารณะซึ่งเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งของเหตุการณ์ปฏิวัติ 14 ตุลาคม 2516) ระหว่างข้าราชการ ผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้าน และผู้มีส่วนร่วมอื่น ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย ก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อนฝามอง ที่อ.เขียงคาน จังหวัดเลย ให้เป็นเขื่อนผลิตพลังกระแสไฟฟ้าที่ใหญ่ที่สุดบนแม่น้ำโขง

การสัมมนาได้เต็มไปด้วยบทสนทนาของทุกฝ่าย ยกเว้นชาวบ้านที่มีฐานะเป็นเพียงตัวประกอบของการ “ประชาพิจารณ์”

ผู้เชี่ยวชาญฝรั่ง (ปีเตอร์ เอฟ. เบลล์ นักเศรษฐศาสตร์) สาธยายสรรพคุณของเขื่อนว่า จะสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้อย่างมากมาย นักมานุษยวิทยา (ดร.พทยา สายหู) เห็นว่า เป็นเรื่องธรรมชาติของการพัฒนา ที่หากอยากรจะได้นำ ก็ต้องเสียดิน (หมายถึงเขื่อนจะควบคุมปริมาณน้ำในฤดูแล้ง แต่น้ำจะ

ทองปาน

ต้องท่วมบริเวณหลังเขื่อนเป็นพื้นที่กว้างขวาง) นักอนุรักษ์นิยม (อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์) กล่าวว่า เขื่อนจะท่วมทับอาคารบ้านเรือน โบราณสถาน และจะกระทบต่อการเจริญเติบโตของปลาบึกในแม่น้ำโขง วิศวกร (เทพศิริ สุขโสภา) กล่าวถึงคุณความดีของเขื่อนคล้ายผู้เชี่ยวชาญฝรั่ง ในแง่ความอุดมสมบูรณ์ของพลังงานที่จะใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ แม้แต่แปรรูปกล้วยตาก นักศึกษา (อ.ชเนษฎ์วิมลภ ชุมทอง) และนายแพทย์ มีความเห็นในทางลบว่า เขื่อนจะเป็นประโยชน์ต่อเมืองและภาคอุตสาหกรรม แต่ไม่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อชาวนา นายอำเภอได้แสดงความชื่นชมว่า การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ดี แต่จะต้องไม่มองฝ่ายราชการด้วยสายตาที่มั่งร้ายเกินไป ปัญญาชนนักเขียน (คำสิงห์

ภาพจากภาพยนตร์เรื่องทองปาน

ศรีนอก) แสดงความสงสัยของการประชาพิจารณ์ว่า จะมีประโยชน์อะไรอย่างแท้จริง เพราะผู้กุมอำนาจที่แท้จริงก็จะตัดสินทุกอย่างตามที่ตนต้องการ การระดมความเห็นและเหตุผลเป็นเรื่องที่ไม่มีน้ำหนักและไร้ค่า เพราะผู้ปกครองย่อมตัดสินทุกอย่างตามที่ตนต้องการ การระดมความเห็นและเหตุผล เป็นเรื่องที่จะไม่มีน้ำหนักและไร้ค่า เพราะผู้ปกครองย่อมตัดสินทุกอย่างจากผลประโยชน์ของตน และแม้กระทั่งการประชาพิจารณ์ก็ดูจะเป็นการพูดของฝ่ายอื่น ๆ โดยไม่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความเห็นของตน

ความจริง ในขณะที่การสนทนาดำเนินไป ทองปาน ชาวนาและคนรับจ้างถีบสามล้อจากอีสาน ซึ่งได้รับการชักชวนจากนักศึกษา (เรื่องยศ จันทร-

คีรี) ให้มาร่วมสัมมนา ก็เพียงแต่ฟังการสนทนาไปอย่างเฉย ๆ ในขณะที่จิตใจ
ล่องลอยย้อนกลับไปถึงความเป็นมาของตน

ทองปาน เป็นเกษตรกรที่ต้องอพยพเพราะที่นาของตนถูกน้ำท่วมจาก
การสร้างเขื่อนลำปาว เมื่อเกษตรกรไร้ที่ทำกิน ก็กลายเป็นกรรมกรขายแรงงาน
ทองปานขมขมเพื่อหวังเงินรางวัล รับจ้างเลี้ยงไก่ของนายทุน จนกระทั่งอพยพ
มาทำกินในพื้นที่กันดารของอ.เชียงคาน แต่เขื่อนผามองก็ได้ตามทองปานและ
เกษตรกรคนอื่น ๆ มาอีก ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้เป็นไปตามกระแสนิยมเชื่อใน
ขณะนั้น เชื่ออันเป็นตัวแทนเชิงสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของการพัฒนาที่จะมีผล
ต่อการเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนไทยนับแต่ทศวรรษที่ 2500 เป็นต้นมา และแม้
กระทั่งปัจจุบัน กระแสการสร้างเขื่อนก็ยังคงมีอยู่ทั้งในประเทศไทยและใน

ภาพจากภาพยนตร์เรื่องทองปาน

ประเทศ “ด้อยพัฒนา” เกือบทุกภูมิภาคในโลก

ทางออกของเพื่อนบ้านของทองปาน คืออพยพ “หนีเขื่อน” เข้าไป “บุกเบิก” ที่ทำกินใหม่ ๆ ซึ่งความจริงรัฐบาลเผด็จการถนอม-ประภาส ได้เคยประกาศว่า ไม่มีที่ใหม่ใด ๆ ที่เกษตรกรสามารถจะบุกเบิกได้อีกต่อไป เพราะฉะนั้น การ “บุกเบิก” ที่ทำกินของชาวบ้านนั้น แท้จริงคือการอพยพเข้าไปอยู่ในที่เลขที่ ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก ซึ่งเป็นชายขอบของเขตป่าสงวน “ของ” รัฐ

ทองปานนั่งฟังการ “ประชาพิจารณ์” ซึ่งเต็มไปด้วยภาษาหยาก ๆ และเรื่องราวที่ไกลไปกว่าปัญหาของชาวบ้าน ซึ่งแค่ปัญหาวนต่อวันก็ยิ่งยากต่อการแก้ไขด้วยกำลังของประชาชนอย่างเขา ฉะนั้น ปัญหาที่ใหญ่และครอบคลุมเวลายาวนานกว่านั้น แม้จะเป็นการแก้ปัญหาที่ “บูรณาการ” (ศัพท์ที่พวกเทคโนโลยีและข้าราชการชอบใช้) แต่ก็ดูจะไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงและความจำเป็นเฉพาะหน้าของทองปาน เพราะปัญหาของเขาคือทำอะไรจึงจะมีน้ำพอที่จะปลูกข้าวในฤดูนี้ ทำอย่างไรในแหล่งน้ำ (ของทางราชการ) จึงจะมีปลาพอให้เขาจับเป็นอาหารในวันนี้และวันพรุ่ง ทำอย่างไรลูก 3 คนจะมีอาหารการกินอย่างเพียงพอ และทำอะไรเสียซึ่งป่วยหนักจะได้รับการเยียวยา

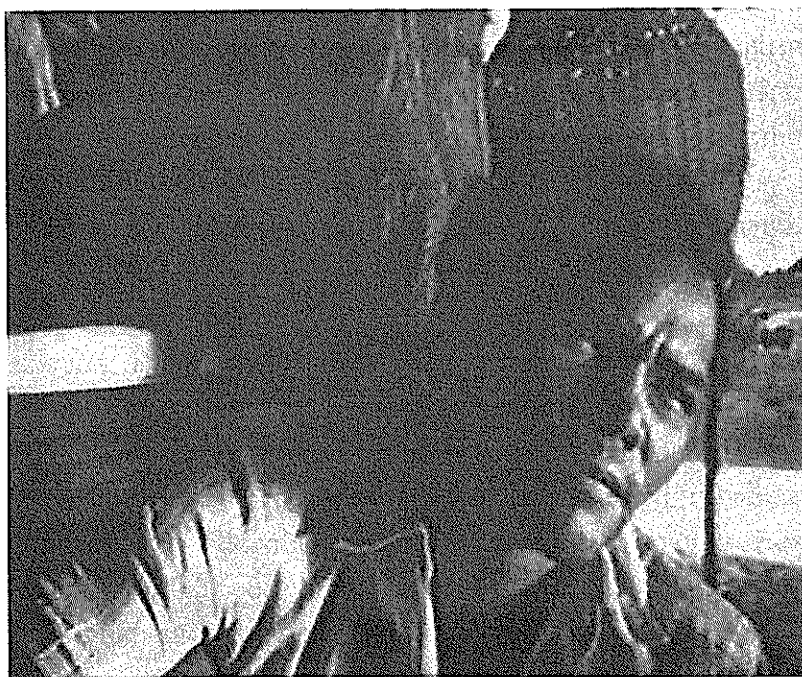
ทองปานออกไปจากการสัมภาษณ์โดยไม่มีใครทันสังเกตเห็น หลังงานศพเมียของเขา ทองปานก็เดินออกไปจากความรับรู้ของใคร ๆ (โดยเฉพาะจากสังคมเมืองหลวงซึ่งเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของประเทศ) และไม่มีใครรู้ว่าเขาอยู่ไหนแม้ในปัจจุบัน

หนังทองปาน ได้รับการ “แอบ” ฉายดูกันในหมู่เพื่อนฝูง คนใกล้ชิด บรรยายากศ “1984” อันน่าสะพรึงกลัวหลังเหตุการณ์ฆาตกรรมหมู่ 6 ตุลาคม 2519 (หากความหมายของ terrorism คือการสร้างบรรยายกาศให้เป็นที่น่าสะพรึงกลัว บรรยายากศเมืองไทยหลัง 6 ตุลาคม 2519 ก็คือความหมายที่แท้จริงของ terrorism ในช่วงหนึ่งของประวัติศาสตร์การเมืองไทย) ของรัฐบาลชาติตกขอบ ภายใต้การนำของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ผู้เป็นนายกรัฐมนตรีและนายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการสร้างรัฐตำรวจในขณะนั้น

แม้หนังเรื่องทองปาน จะไม่ได้เอ่ยชื่อของบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์

ที่เป็นจริงใด ๆ ไม่ได้พูดถึงปัญหาคอร์รัปชันซึ่งมักจะพัวพันกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและนายทุน ไม่ได้พูดถึงกลไกใด ๆ ทางการเมือง (นักการเมือง พรรค-พารเมือง การเลือกตั้ง รัฐสภา นโยบายทางการเมือง) ไม่ได้พูดถึงอุดมการณ์ทางการเมืองใด ๆ (แม้ว่าบทพูดของนายแพทย์จะดูคล้ายกับทฤษฎีสัญญาประชาคม-social contract หรือบทพูดของทองปาน ที่ระบายความคับแค้นของการเอาเปรียบค่าจ้างแรงงานเลี้ยงไก่ จะดูคล้ายกับแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สังคมนิยม) แต่หนังทองปานก็ได้พูดถึงประเด็นที่กว้างขวาง และครอบคลุมในความหมายของการเมืองที่รอบด้านที่สุด

เชื่อนใหม่ ๆ ในเมืองไทย ยังรอเวลาและจังหวะทางการเมืองที่จะผลักดันให้มีการก่อสร้างต่อไป (นักวิชาการหลายคน เช่น ศาสตราจารย์เบเนดิก แอน-

ภาพจากภาพยนตร์เรื่องทองปาน

เตอร์สัน และดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร ดร.ชาณุวิทย์ เกษตรศิริ ตั้งข้อสังเกตว่า นักการเมืองไทยจำนวนมาก ก่อร่างสร้างตัวมาจากโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ที่ได้รับการประมุขรับจ้าง) การประชาสัมพันธ์ ยังคงดำเนินไปในหมู่เทคโนโลยีในเครตซึ่งปกปิด และมีลักษณะรวบรัดมากกว่าแต่ก่อน และมีลักษณะของการรักษารูปแบบมากกว่าการสืบสานเจตนารมณ์ของการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของประชาชน โครงการต่าง ๆ มีทั้งในรูปของการสร้างเขื่อน การเวนคืนที่ดิน การไล่ชาวบ้านออกจากเขต "ป่าสงวน" การทำลายเขตทำกินของชาวบ้าน ซึ่งต้องอาศัยธรรมชาติ เช่น เขื่อนแม่มูล โรงไฟฟ้าบ้านกรูด ท่อก๊าซไทย-มาเลเซียที่อำเภอจะนะ การสร้างทางด่วนลงทะเลที่แหลมผักเบี้ย และอื่นๆ อีกมาก แม้จะมีรูปร่างที่แตกต่างไปจากปี 2518 ในหนังสือของปาน แต่โดยสาระของประเด็นปัญหาที่ยังคงเป็นเช่นเดิม หรือหนักหน่วงกว่า

หากทองปานมีตัวตนจริง ๆ ยายไฮคงจะเป็นเพื่อนบ้านคนหนึ่งของทองปาน ในขณะที่ยายไฮได้รับที่ดินคืน หลังจากการต่อสู้อันยาวนานถึง 27 ปี (ตั้งแต่ปี 2520) แต่คนแบบทองปาน ซึ่งต่อสู้ด้วยวิธีต่าง ๆ มายาวนานถึง 29 ปี (ตั้งแต่ปี 2518) มีจำนวนเป็นพัน เป็นหมื่น หรืออาจมากกว่านั้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จจนกระทั่งกรณีของยายไฮ นักการเมืองย่อมถือว่ากรณีของยายไฮเป็นต้นทุนที่ยอมจ่ายได้ เพื่อผลทางการเลือกตั้งที่จะมาถึงเร็ว ๆ นี้ ส่วนอีกพัน หมื่น หรือแสนทองปาน เป็นรายจ่ายที่ไม่ควรจะต้องเสียเพราะเกินจำเป็น

ประชาชนนอก

สร้างโดยมานพ อุดมเดช (ในระยะเวลาน่าจะเป็นปีที่ไล่เสียกับทั้งผู้แทนนอกสภาของสุรสีห์ ผาธรรม และทองปานของไพจง ไหลสกุลร่วมกับไมค์มอร์ริว นักหนังสือพิมพ์นิตยสาร *Far Eastern Economic Review*)

มานพดำเนินเรื่องคู่ขนานกันระหว่างเมืองกับชนบท โดยให้ตัวละครเด็กหนุ่มจากหมู่บ้าน เดินทางไปเรียนเกษตรศาสตร์ในเมือง เพื่อจะพบว่าเมืองไม่ใช่คำตอบ แต่ความหมายที่แท้จริงคือการเดินทาง "กลับ" หมู่บ้านพร้อมกับแนวคิดใหม่ ๆ กล่าวคือ การ "...ร่วมแรงฟันฝ่า ก้าวไปกับประชาด้วยศรัทธา

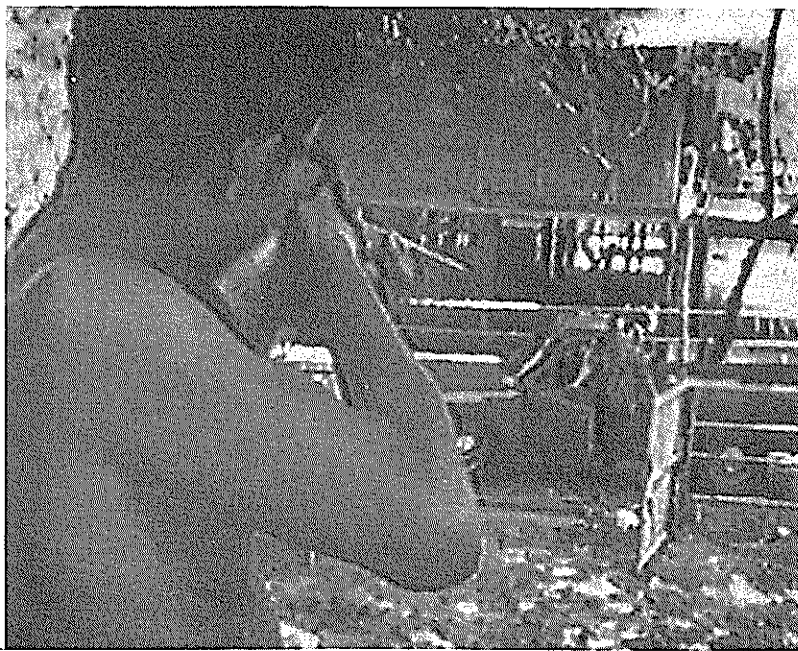
ใหญ่..." การร่วมแรงช่วยกันในการผลิต ร่วมมือกันเรียกร้องจากราชการ ต่อรองราคาพืชผลจากพ่อค้าคนกลาง ได้ทำให้ข้าราชการท้องถิ่นซึ่งเป็นเขยของพ่อค้าคนกลางมองเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นนั้น จะเป็นอันตรายต่อระบบอุปถัมภ์ที่เคยดำรงอยู่ (ทั้งพ่อค้ากับชาวบ้าน และข้าราชการกับชาวบ้าน) เขาเห็นว่าอันตรายที่เกิดขึ้นนี้ เป็นเพราะความคิดแบบคอมมิวนิสต์ และเด็กหนุ่มที่กลับบ้านคนนี้ (ซึ่งมักมีเพื่อน ๆ นักศึกษามาเยี่ยมเยียน) ก็คือตัวแทนความคิดแบบคอมมิวนิสต์ วิธีจัดปัดเป่าปัญหาที่ง่ายที่สุดคือการลอบฆ่า (ซึ่งน่าสังเกตว่าวิธีการเช่นว่านี้ ถูกใช้เสมอมาและเป็นที่รับกันอย่างกว้างขวางว่าอาจเกี่ยวพันกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตัวอย่างที่น่าจะอนุโลมให้อยู่ในข่ายเดียวกัน ก็เช่น การฆ่าตัดตอนนายได้โครงการปราบปรามยาเสพติดและผู้มีอิทธิพล กรณีการล้อมปราบเยาวชนมุสลิมที่สุเหร่ากรือเซะ และอีกหลายแห่งที่ปัตตานีในระยะเวลาเดียวกัน การอุ้มหนายสมชาย นิละไพจิตร และล่าสุด กรณีลอบฆ่าเจริญ วัตอักษร แกนนำต่อต้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก)

ในระยะเวลาเดียวกันกับที่นักศึกษาเกษตรกลับหมู่บ้าน ชายหนุ่มบ้านเดียวกันอีกคนหนึ่งเดินทางเพื่อไปหางานทำในเมือง เพื่อหวังจะมีรายได้พอเพียงที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตครอบครัวตนในชนบท เขารับจ้างเป็นกรรมกรรายวันขุดดิน ถีบรถสามล้อส่งน้ำแข็ง จนกระทั่งได้เข้าทำงานในโรงงานทอผ้า ซึ่งดูเหมือนว่าจะมั่นคงกว่างานรับจ้าง 2 ชนิดแรก แต่เอาเข้าจริง ๆ แล้ว เขาก็ได้พบว่า ระบบโรงงานไม่ได้ดีไปกว่าการเป็นกรรมกรรับจ้างรายวันเลย เพราะค่าแรงถูกกดจนต่ำสุด กรรมกรจะถูกบอกเลิกจ้างเมื่อระยะเวลาการทำงานของกรรมกรจะครบกำหนดให้ว่าจ้างเป็นลูกจ้างประจำ ซึ่งจะได้รับสวัสดิการตามกฎหมายแรงงาน การบอกเลิกจ้างแล้วรับกลับเข้าทำงานใหม่ ทำให้การนับเวลาต้องเริ่มต้นใหม่ และเท่ากับไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแรงงานเลย สภาพการทำงานก็เป็นอันตรายกับสุขภาพของกรรมกร (เช่น เสียงดังเกินพิกัดจนทำให้กรรมกรมักสูญเสียการได้ยินตามปกติ เครื่องจักรที่เป็นอันตรายจนทำให้กรรมกรบาดเจ็บหรือพิการถาวร โรงงานมีฝุ่นละอองมากและขาดอุปกรณ์ป้องกันจนทำให้กรรมกรมักป่วยเป็นโรคทางเดินหายใจ) การขาดสวัสดิการที่พอเพียง เช่น สถานที่พักผ่อน การปฐมพยาบาล ห้องสุขาที่เพียงพอกับจำนวนกรรมกรเป็นร้อยเป็นพันคน

และท้ายสุด ทางฝ่ายนายจ้างมักหาทางกลั่นแกล้งกรรมกรที่เป็นสมาชิกสหภาพ-แรงงานซึ่งตั้งขึ้นตามที่กฎหมายอนุญาต

เพื่อนในโรงงานได้ชักนำให้ชายหนุ่มจากหมู่บ้านเข้าสู่ขบวนการต่อสู้เรียกร้องค่าจ้างของกรรมกร ซึ่งจบลงด้วยการที่ฝ่ายนายจ้าง (โดยการสมคบร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างใกล้ชิด) ได้ขจัดเขาและเพื่อนพ้องโดยอาศัยกฎหมายภายใต้ข้อกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์

มานพวาดภาพให้เห็นว่า ชาวบ้านไม่ว่าจะเลือกอยู่ในหมู่บ้าน หรือเข้าเมือง ก็จะเป็นฝ่ายถูกกระทำด้วยกันทั้งสิ้น หากพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากวิถีเดิมที่เคยเป็นอยู่ และศัตรูถาวรของชาวบ้านคือการร่วมมือกันระหว่างข้าราชการกับพ่อค้า โดยพ่อค้าต้องอาศัยมือของข้าราชการเพื่อกระทำต่อประชาชน แม้ในปัจจุบัน โดยรูปแบบก็ยังเป็นอยู่เช่นที่มานพแสดงให้เห็นปรากฏในหนังสือเกือบ 3

ภาพจากภาพยนตร์เรื่องประชาชนนอก

ทศวรรษที่แล้ว แต่ในวันนี้ พ่อค้าได้แสดงศักดานุภาพว่าเป็นฝ่ายเหนือข้าราชการ และข้าราชการทุกฝ่ายก็ล้วนเกรงกลัวและเอาอกเอาใจพวกพ่อค้า-นักการเมืองจน ออกหน้าออกตา กฎหมายกลายเป็นเครื่องมือของพ่อค้า-นักการเมือง ที่ใช้โดยผ่านฝีมือของข้าราชการฝ่ายต่าง ๆ

หนังสือสามเรื่องที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ ทั้งเรื่องผู้แทนนอกสภา ทองปาน และประชาชนนอก จึงเป็นตัวแทนของสาระทางการเมืองไทยที่อยู่ในหนังสือเมื่อเกือบสามสิบปีที่แล้ว โดยผู้แทนนอกสภา แสดงถึงความฉ้อฉลในกระบวนการเลือกตั้งและตั้งคำถามเกี่ยวกับความเป็นตัวแทนของส.ส.ต่อเจตจำนงของประชาชน ทองปาน พูดถึงการเมืองที่ว่าด้วยเรื่องการแย่งชิงทรัพยากรจากประชาชนหมู่มากโดยฝีมือของรัฐเพื่อเอาไปให้คนหมู่น้อยแต่มีอำนาจต่อรองทางการเมือง และประชาชนนอก เน้นให้เห็นความพยายามของประชาชนตัวเล็ก ๆ (“นอกไปจากขอบเขตของอำนาจ”) ที่ต่อสู้เพื่อที่จะยังชีพของตน

อาจกล่าวโดยกว้าง ๆ และรวม ๆ ว่า หนังสือในทศวรรษที่ 2520 และ โดยเฉพาะ 2530 ไม่ค่อยสะท้อนการเมืองในรูปแบบและสาระอย่างในทศวรรษ 2510 ตอนปลายดังที่ยกมาเป็นตัวอย่างนัก กล่าวคือ เมื่อเศรษฐกิจเริ่มเฟื่องฟู และกลายเป็นฟองสบู่ในทศวรรษที่ 2530 นั้น สาระของหนังสือมีเพื่อจะตอบสนองต่อรสนิยมและปัญหาของคนชั้นกลางในเมืองเป็นหลัก หากการหลีกเลี่ยงไปจากสภาพความเป็นจริง (escapism) จะเป็นการเมืองชนิดหนึ่ง กล่าวคือ เลือกที่จะเป็นหมิ่นทางการเมือง (ไม่แสดงฝ่าย ไม่อิงอุดมการณ์) ก็เป็นที่นิยมอย่างดกตื้นในวงการหนังสือและแวดวงบันเทิงของไทย วัยรุ่นซึ่งเริ่มเป็น “อิสระ” เพราะการกินดีอยู่ดีของคนชั้นกลาง ทำให้มีส่วนเกินทางการเงินมากพอที่จะตอบสนองลูกหลานของตน เขาและเธอเหล่านี้จึงมีฐานะทางการเงินมากพอที่จะแสดงความ “อิสระ” ของตนในแง่มุมต่าง ๆ ได้ เช่น การเดินทาง การแต่งตัว การเสพ-บริโภควัตถุ การเลือก “ไลฟ์สไตล์” แม้กระทั่งรสนิยมทางเพศ หนังสือไทยตกอยู่ในสภาพตามกระแสรสนิยมของวัยรุ่นซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่ดูหนัง (ในขณะที่คุณที่เลยวัยรุ่นไปแล้วนั้น เกือบจะเลิกดูหนังโดยสิ้นเชิง) ฉะนั้น หนังสือจึงตกอยู่ในสภาพเป็นหมิ่นทางการเมืองอยู่ยาวนานมาก

ในรอบทศวรรษที่ 2540 อาจมีหนึ่งทีพอจะนับได้ว่ามีนโยบายทางการเมืองอยู่บ้าง เช่น สรีโยไท ซึ่งเน้นการช่วงชิงสถานะทางการเมืองของวีรสตรีในประวัติศาสตร์ บางระจัน เน้นความคลั่งชาติท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและถูกทำให้เชื่อกันว่า คัตรุร้ายคือพวกต่างชาติ แม้คัตรุร้ายในบางระจันคือพม่าซึ่งโหดร้ายและป่าเถื่อนจะไม่ใช้พวกที่ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำในปี 2540 แต่คนไทยก็มักจะนึกอยู่เสมอว่า แรงงานเถื่อนพม่าคือผู้ร้ายในระบบเศรษฐกิจไทย ความเป็นผู้ร้ายของแรงงานพม่ายังมาปรากฏอีกในหนังแนวกจาริตในเชิงเทคนิคภาพยนตร์ไทยเรื่องคนจร

แม้หนังเรื่อง 14 ตุลาสงครามประชาชน จะเป็นการย้อนกลับไปหาต้นตอของกระบวนการสานสร้างประชาธิปไตยระลอกที่ 3 ในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 (หากนับเหตุการณ์ ร.ศ. 130 และการปฏิวัติ 2475 เป็นระลอกที่ 1 และที่ 2) แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายที่ประเด็นทางการเมืองในหนังเป็นเพียงการรำลึกถึงเหตุการณ์ในความทรงจำของวีรชนเดือนตุลาคม (2516) เพียงคนเดียว เป็นประเด็นทางการเมืองที่เกือบจะหยุดนิ่งไปกับเวลาที่ผ่านไปแล้วถึง 3 ทศวรรษหนังยังเกือบเสนอประเด็น “ชาตินิยม” ในการต่อสู้ทางอุดมการณ์ในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งไม่มากก็น้อย ตอบรับต่อประเด็นชาตินิยมที่ฝ่ายรัฐกำลังเชิดชูอยู่พอดี

หนังสองเรื่องที่กำลังเป็นประเด็นคือ เรื่องยอดชายนายไ้ก้อ๊าก และละครทีวีชีวิตของนายทักษิน ชินวัตร โดยแกรมมี อาจเป็นหนัง (และละคร) ที่ชวนแก่การกล่าวขวัญถึง ทั้งนี้และทั้งนั้น คัตรุที่ร้ายกาจของนักการเมืองก็คือ การถูกทำให้เป็นแค่ตัวตลก ความตลกย่อมทำให้ความน่าเชื่อถือซึ่งนักการเมืองแต่ละคนต้องใช้เวลาพยายามอย่างใหญ่หลวงและระยะเวลาอันยาวนานต้องเสื่อมค่าไป ด้วยเหตุนี้กระมัง ที่เดอ ดอกสะเดากลายเป็นเป้ากอดตันจากหลายฝ่าย และในขณะเดียวกันก็ทำให้หนังของเขากลายเป็นเรื่องการเมืองได้ในชั่วข้ามวัน

ในขณะเดียวกัน ที่ละครอิงชีวิตประวัติของนายทักฯ กำลังสร้างหรือจะสร้างละครเรื่องนี้ก็มีฐานะเป็นการเมืองในช่วงรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และจะเป็นครั้ง

แรกในประวัติศาสตร์การแสดงของไทย (หากไม่นับหนังสือประวัติของพลเอกชาติ-
ชาย ชุณหะวัณ ซึ่งลงโรงไปเมื่อเร็ว ๆ นี้) ที่จะมีการแสดงชีวประวัติของนายกรัฐมนตรี ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่

ข้อมูลจำเพาะหนังทั้งสามเรื่อง

ผู้แทนนอกสภา

ผู้กำกับ	:	สุรสิทธิ์ ผาธรรม
ดารานักแสดง	:	สุรพงษ์ ชาทรี ศิริพร เอี่ยมสุนทร สุชาติ แสงธรรม
ดารารับเชิญ	:	มรว.ศีกฤทัย ปราโมช ประสิทธิ์ ณรงค์เดช สุเทพ อุตถากร โกศล ไกรฤกษ์

ทองปาน

ผู้กำกับ	:	ไพจิตร ไหลสกุล
ผู้ช่วยผู้กำกับ	:	เพ็ญศรี เผ่าเหลืองทอง
ดารานำแสดง	:	ทองปาน เรืองยศ จันทศิริ เสน่ห์ จามริก สุลักษณ์ ศิวรักษ์ คำสิงห์ ศรีนอก เทพศิริ สุขโสภา พิทยา สายหู ชเนษฐ์ วัลลภ ขุ่มทอง และ "หงา" สุรัชย์ จันทิมาธร

ประชาชนนอก

- ผู้กำกับ : มานพ อุดมเดช
ผู้ช่วยกำกับ : ไพจง ไทลสกุล
และประสิทธิ์ พุทธรักษ์ประมวลชัย
กำกับภาพ : พรนิตี วิริยศิริ
กำกับเสียง : นิวัติ สำเนียงเสนาะ
ตัดต่อ : สุรพงษ์ พงศ์พิณิล
นำแสดง : อภัย Chaihankwa
ผจญ โกมลเวก
จัมปา วงศ์ศิลาปี
นิเวศน์ กันไทยราษฎร์
ธนิศ ธรรมสุขคติ
ทองใบ ทองแปด